

ALLA UNGA

ETT METODMATERIAL OM INFLYTANDE OCH DELAKTIGHET
FÖR UNGA MED INTELLEKTUELL FUNKTIONSvariation

ALLA UNGA

**ETT METODMATERIAL OM INFLYTANDE OCH DELAKTIGHET
FÖR UNGA MED INTELLEKTUELL FUNKTIONSvariation**

Ungdomspolitiken i Lund

Ansvarig utgivare: Kultur och fritidsförvaltningen Lund

ISBN 978-91-639-2518-4

Text - Anna Folkesson

Grafisk form - Amanda Pettersson

Illustrationer - Louise Wester

Projektledare - Oliwer Karlsson

Tryck: Lunds kommuns tryckericentral

Kontakt: www.ungilund.se

Copyright: Kultur- och fritidsförvaltningen Lunds kommun

DET SKA VARA KUL ATT GÖRA SIN RÖST HÖRD!

Hej, jag heter Oliwer Karlsson och jag har haft äran att få projektleda ALLA UNGA. Under 2015 och 2016 har jag mött flera hundra unga och unga vuxna som alla vill vara med och påverka, men som tidigare inte haft möjlighet på grund av allt ifrån små anledningar som ej anpassade lokaler, texter, inbjudningar till större svårigheter såsom brist på självkänsla och otillgängliga strukturer. Under 2015 har vi på Ungdomspolitiken i Lund som är en del av kultur- och fritidsförvaltningen försökt göra något åt detta. Vi har velat skapa ett sammanhang, eller kanske mer en känsla av sammanhang – att ”jag” är en del av Lunds kommun, av samhället och en av alla andra unga i kommunen.

Åsiktstavlorna som nämns senare i den här metodboken exemplifierar det här bra: ungdomarna vi möter ser rent visuellt sin egen röst formas i ett hav av andra åsikter, där allt ifrån ”fler lördagar i veckan” till ”jag vill ha en ledsagare” bidrar till att skapa politik och förändring. I längden är det först vid insikt om sin egen röst som en kan höja den!

Tack för ett fantastiskt år och tack alla ni som varit engagerade, entusiasmerande och framförallt inspirerande. Jag tror vi har banat väg för många, och förhoppningsvis kommer vi kunna bana väg för ännu fler!

OLIWER KARLSSON
Projektledare
ALLA UNGA

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1.FÖRORD.....	3
2.INLEDNING.....	7
3.DET HÄR MATERIALET.....	11
4.HUR ALLT BÖRJADE.....	13
5.PROJEKTETS OLIKA DELAR.....	16
5A LÄRARNÄTVERK OCH ELEVRÅD.....	16
-Varför har lärarnätverket varit så viktigt?.....	17
-Elevråd.....	19
5B. INFLYTANDECAFÉER.....	21
-Vilka kommer på ett Inflytandecafé?.....	23
-Vilka är de centrala delarna på ett Inflytandecafé?: Visualisering.....	24
-Vilka är de centrala delarna på ett Inflytandecafé?: Fika.....	28
-Vilka är de centrala delarna på ett Inflytandecafé?: Workshoppar.....	29
-Vem står för aktiviteterna på ett Inflytandecafé?.....	33
5C. BROBYGGANDE OCH AKTÖRSSKAP.....	37
-Att bygga broar.....	38
-Demokratihjältar.....	39

5D - WEBBPLATS OCH TILLGÄNGLIG INFORMATION.....	41
-Varför tillgänglighetsanpassa information?.....	41
-Hur gjorde vi för att anpassa vår webbplats?.....	42
-Vad är klarspråk och lättläst?.....	43
-Varför är det viktigt att tänka på representationen?.....	45
-Kommunkunskap.....	46
5E- TILLGÄNGLIGGÖRA NUVARANDE DEMOKRATI.....	47
-Utvärderingar.....	48
-Medborgarförslag.....	50
-Mönstren framträder.....	51
-Många bäckar små.....	52
6.FRAMGÅNGSFAKTORER OCH TIPS.....	53
7.EPILOG.....	57
8.ORDLISTA.....	59
9. BILAGA: MER OM LUNDS UNGDOMSTING.....	62

LYSSNA!

Alla Unga har hela tiden arbetet för att anpassa projektet efter de unga som projektet riktat sig till. Därför har projektledaren träffat eleverna ofta, både i skolan och på Inflytandecaféer, för att ta reda på vad de unga vill förändra, vad som borde hända på nästa Inflytandecafé och så vidare.

DEL 2: INLEDNING

Lunds kommun har sedan början av 2000-talet arbetat med ungdomsinflytande och att unga ska få större möjlighet att påverka i kommunen. Denna verksamhet vilar framför allt på tre delar:

- Ungdomspolitiken – är den del av kommunen som arbetar med frågor rörande ungdomsinflytande.
- Ungdomsombuden – arbetar på Ungdomspolitiken, är själva unga och arbetar med att driva de ungas frågor samt vara en länk mellan unga och beslutsfattare.
- Lunds Ungdomsting – är ett forum av unga för unga som har skapats för att öka ungas möjlighet till delaktighet och inflytande. Ungdomstingen går av stapeln ett par gånger per termin och där får ungdomar diskutera frågor som är viktiga för dem, samt träffa beslutsfattare och andra nyckelpersoner från kommunen. Läs mer om Ungdomstinget i bilaga 1.

Under hösten 2014 började Ungdomspolitiken göra en utvärdering av den här verksamheten kring ungdomsinflytande för att se vilka grupper som verksamheten nådde ut till. En sak blev uppenbar: det var väldigt få unga med intellektuell funktionsvariation som kom på Ungdomstingen – och många unga med intellektuell funktionsvariation visste inte ens att Ungdomstingen fanns eller att det fanns utrymme för dem att påverka i kommunen. Här fanns med andra ord en stor grupp medborgare, en stor grupp unga, som inte alls var en del av det inflytandearbete som kommunen hittills hade drivit. Därför startades projektet Alla Unga.

Vi har genomgående valt att använda intellektuell funktionsvariation som begrepp för att beskriva vår målgrupp. Läs mer om varför i vår ordlista längst bak i boken!

I Alla Unga blev målet att skapa plattformar där även unga med intellektuell funktionsvariation, eller de som går i särskola, kunde påverka och göra sin röst hörd, samt att på olika sätt nå ut med information till särskoleeleverna. Nyckelord i projektet blev delaktighet, inflytande och demokrati – på elevernas villkor.

Som de flesta projekt började Alla Unga smått. Några idéer och tankar knöts samman och långsamt började ett mer konkret arbete byggas upp. Men när ungdomsombuden dök djupare ner i frågan insåg de att hålet som fanns var alltför stort för att fyllas med några enkla och kortsiktiga åtgärder. Snart slog projektet rot på riktigt, och tack vare det projektstöd som Alla Unga fick från Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor (MUCF) kunde också projektet bli verklighet.

Nu har projektet utökats vilket gjort att fler och fler blir nyfikna på hur vi gjort för att starta, driva och genomföra Alla Unga. Det är också därför vi har skrivit det här metodmaterialet. Här vill vi dela med oss av våra tankar och erfarenheter samtidigt som vi hoppas att vi ska så ett litet frö hos er – ett frö som kan så tankar om hur viktigt det är att arbeta med tillgänglighet och delaktighet för ALLA unga.

DEL 3: DET HÄR MATERIALET

Det finns lika många metodmaterial som det finns projekt. Dessutom finns det nästan lika många olika sätt att använda ett metodmaterial på. Vi vill därför börja med att berätta lite om hur vi har tänkt när vi skrev den här metodboken.

DET HÄR ÄR INSPIRATION

Vad är detta metodmaterial? Vad det kommer bli för just er är ju så klart omöjligt att säga. Men det vi hoppas på är att det kan bli en liten guide och något ni kan tumma på när det blir kris. Vi hoppas att det ska bli något som ger er idéer. Och genom att förklara hur vi har tänkt, agerat och organiserat hoppas vi att ni ska känna er inspirerade att ge er i kast med något så viktigt som delaktighet för personer med intellektuella funktionsvariationer.

DET HÄR ÄR ETT TANKESÄTT

Det är dock viktigt att ha en sak i åtanke när du läser det här materialet. Vi har genomfört ett projekt där vi har samlat erfarenheter som vi nu vill dela med oss av. Men vi kommer inte ge er ett recept som, om ni följer till punkt och pricka, kommer leda till samma resultat som vi har fått. Allt det som Alla Unga har arbetat för handlar om att forma projektet efter vad de unga uttrycker att de behöver och vill ha. Därför måste man alltid vara beredd att omvärdera, tänka om och rätta till. Man måste se till nya möjligheter eller utmaningar som dyker upp.

Inledningsvis i projektet kartlade vi statistik kring målgruppen. Statistiken kan vara viktig att ha med sig när man möter nya aktörer eller krångliga chefer.

”Unga med funktionsnedsättning ser i större utsträckning negativt på framtiden, 7,7 procent i gruppen med funktionsnedsättning är mycket pessimistiska jämfört med 1,7 procent bland övriga unga.”

”En dubbelt så stor andel bland unga med funktionsnedsättning jämfört med bland övriga unga upplever att de har så mycket fritid att de inte vet vad de ska göra med sin tid (20 procent respektive 9,5 procent).”

”...en högre andel av de med funktionsnedsättning inte är intresserade av att påverka på grund av att de inte tror att det spelar någon roll, för att beslutsfattare ändå inte lyssnar (34 procent jämfört med 25 procent bland övriga i ungdomsgruppen).”

Statistiken är hämtad från MUCF:s rapport Fokus 12.

DEL 4: HUR ALLT BÖRjade

Första steget, efter att vi hade konstaterat att det fanns ett behov av att arbeta riktat mot unga med intellektuell funktionsvariation inom ramen för vår verksamhet, var att kartlägga situationen för målgruppen. Ganska snart insåg vi att det fanns ett tydligt mönster bland siffrorna. I MUCF:s rapport *Fokus 12* står det att 52% av unga med funktionsvariation vill ha inflytande, och 20% av de som svarade vill ha mer att göra på sin fritid. När det kommer till valdeltagande bland personer med intellektuell funktionsvariation finns det inte mycket statistik att tillgå. Men de siffror som finns talar sitt tydliga språk. SCB säger till exempel såhär efter en analys av valet 2006:

“Denna analys visar att valdeltagandet var lägst bland personer med utvecklingsstörning. I riksdagsvalet 2006 var valdeltagandet i denna grupp 43 procent, vilket var ungefär hälften så högt som valdeltagandet hos övriga i befolkningen.”

INSIKT OCH ERKÄNNANDE

Anledningen till att ni vill starta ett liknande projekt som Alla unga är antagligen för att ni har samma brist som vi hade – att gruppen unga med intellektuell funktionsvariation inte tillgodosetts. Genom att börja med att erkänna sitt misslyckande visar man att man är genuin i sitt nya försök och man skapar dessutom en grogrund utan gamla konflikter som ligger och skaver.

I våra första famlande försök för att starta upp Alla Unga åkte vi sedan ut till särskolorna. Vi fick komma på arbetsplatsmöten där vi fick ett väldigt positivt bemötande. Och det var också här, i mötet med lärarna på särskolorna, som Alla Ungas första del tog sin form: lärarnätverket. I lärarnätverket, projektstödspengarna från MUCF och det skriande behovet som vi tyckte oss se tog Alla Unga sedan avstamp, och på ett och ett halvt år har Alla Unga vuxit enormt. I det kommande kapitlet kommer vi berätta vad projektet har resulterat i – och vilka lärdomar vi har fått med oss på vägen.

ALLA UNGAS TRE GRUNDBULTAR

1. Skapa möjlighet för ökad delaktighet och inflytande för unga och unga vuxna med intellektuell funktionsvariation.
2. Projektet ska formas utifrån och med vår målgrupp – det är ungdomarna och deras vilja, åsikter och behov som ska forma projektet.
3. Kravlöshet – inget i Alla Unga är obligatoriskt och alla unga ska få vara med så mycket de vill och på deras egna villkor.

”Då jag har högstadiel elever med lite insikt i samhällsstrukturen och få kontakter utanför skolan, såg jag detta som en chans för dem att utvecklas socialt”

Lärare

VAD BEROR
TRÖTTHETEN PÅ?

Under projektets gång kom många tankar upp, en hel del på tema trötthet. En av eleverna föreslog till exempel två lördagar i veckan som en lösning.

DEL 5: PROJEKTETS OLIKA DELAR

Alla Unga har blivit mycket större än vad vi någonsin hade kunnat ana när vi startade projektet. Och det har kommit att bestå av betydligt fler delar än vi först hade tänkt oss. Här kommer vi därför redogöra lite närmare för de delar som var viktigast under Alla Ungas första år (2015).

DEL 5A – LÄRARNÄTVERK OCH ELEVRÅD

I lärarnätverket samlas engagerade lärare från de olika särskolorna för att med gemensam kraft, och tillsammans med Ungdomspolitikern, kunna se till att kommunala satsningar når deras elever.

FÅNGA EN ENGAGERAD LÄRARE

I lärarnätverket har vi haft en lärare från varje skola och program. Vilken lärare det har handlat om har avgjorts av intresse. Det tror vi nu är kanske den främsta framgångsfaktorn för lärarnätverket. Få saker får ett projekt att växa bättre än naturligt och genuint intresse!

Vårt lärarnätverk har i sin enkelhet bestått av en grupp engagerade lärare som har träffats för att diskutera hur deras elever kan få större möjlighet till inflytande och delaktighet. I vårt nätverk har det funnits 5-7 lärare och vi har träffats ungefär varannan månad.

VARFÖR HAR LÄRARNÄTVERKET VARIT SÅ VIKTIGT?

Som du redan har kunnat läsa om i kapitel 4 *Hur började det?* var det i lärarnätverket som allt började. Det var där vi hämtade idéer för att dra igång alla de spår som sedan blev Alla Unga. Och det var i lärarnätverket vi kunde hämta information om vad vår målgrupp hade för möjligheter och begränsningar – det var helt enkelt dem vi kunde vända oss till för att få den kunskap vi inte besatt. Experterna på unga med intellektuell funktionsvariation måste ju vara de unga själva. Men lärarna på särskolorna har också en ovärderlig vinkel och otrolig kunskap!

Utöver att fungera som kunskapskälla har nätverket också haft en annan viktig funktion: att stärka samverkan mellan Kultur- och fritidsförvaltningen och kommunens särskolor.

”Nätverket har tillfört till min yrkesroll.”

Lärare särskola

ÖPPNA DAGORDNINGAR

Ha möten med öppna dagordningar med lärarnätverket. Det finns mycket att prata om som ger mervärde!

Ute på arbetsplatsträffarna hade vi nämligen insett att den information som når ut till andra skolor, om arbetet med ungdomsinflytande och om annat som Kultur- och fritidsförvaltningen håller på med, inte alltid nådde ut till lärarna på särskolorna. De visste ofta inte att det fanns resurser som även skulle nå deras ungdomar, och även om de gjorde det, kände de sig inte inbjudna och inkluderade. Genom att låta lärarna vara en del av den nya satsningen började vi långsamt bygga en bro mellan förvaltning och skolor. Dessutom kunde vi skapa länkar mellan de olika skolorna – något som hade saknats tidigare.

VAR ÖDMJUK

Precis som vi skrev ovan var inte vi, och kanske är ni inte det heller, experter på den här målgruppen. Men i lärarnätverket har ni en hel hög med experter – fritt till ert förhållande! Var därför ödmjuk inför lärarnätverket, låt dem vara experterna och passa på att insupa all deras kunskap!

”Jag såg det även som ett lyft för mig och övriga kollegor - samarbete, insyn i olika verksamheter och instanser.”

Lärare

ELEVRÅD

Tidigt under Alla Unga lyfte lärarna i nätverket att organisationen kring elevråden ute på skolorna inte fungerade särskilt väl för särskoleeleverna. På en av Lunds skolor såg det till exempel ut så att elevrådet hade avsatt en plats för en elev från särskolan. Men till elevrådet följde en assistent med eleven från särskolan – vilket skapade problem. En assistent vittnar nämligen om särskoleelevernas särställning, och det hela slutade med att ingen av särskoleeleverna ville vara med i elevrådet eftersom de kände sig utpekade. Dessutom diskuterades nästan bara grundskolan, och väldigt sällan särskolan, under elevrådsmötena.

På denna skola startades därför, med hjälp av Alla Unga, ett eget elevråd för särskolan. I särskolans elevråd fick särskoleelevernas åsikter ta plats och nu har särskoleelevrådet anordnat flera aktiviteter (till exempel disco) och diskuterar regelbundet saker som är viktiga för särskolan.

ERBJUD HJÄLP OCH STÖD

I en allt mer krass och pengatrytande skolvärld är det mycket som faller på lärarna. Låt detta vara undantaget – erbjud er hjälp och ert stöd. Vi fick ett väldigt positivt bemötande i nätverket när vi erbjöd ett färdigt skelett som de sedan fick tycka till om innehållet i. På så sätt hamnade inte ännu en uppgift på lärarnas axlar men vi kunde använda oss av deras expertkunskap.

BYGG PÅ GEMENSAMMA VÄRDERINGAR

Ibland kan det kännas som att ni kommer från helt olika världar – tjänstepersonerna och lärarna. Men tänk på att ni alla i grunden tycker samma: att samverkan är bra. Bygg på det gemensamma istället för att fokusera på olikheterna.

TA TILL VARA PÅ FLEXIBILITETEN

Särskolornas läroplaner är betydligt flexiblare än grundskolornas motsvarigheter. Utnyttja detta! Om lärarna tycker det är en bra idé kan Inflytandecaféernas teman lyftas med tillbaka till klassrummet och andra aktiviteter kan planeras och genomföras tillsammans.

Ha en stor vision! I efterhand har många av lärarna sagt att något av det som fångade dem var peppen och visionerna. Tidigt i projektet satte vi upp stora visioner: "En av era elever kommer bli nästa ungdomsombud!".

5B – INFLYTANDECAFÉER

Den kanske mest konkreta del som Alla Unga har mynnat ut i är det som vi har valt att kalla Inflytandecaféer. Att beskriva något så stort och komplext som ett Inflytandecafé i ett så här litet format är egentligen omöjligt. På Inflytandecaféerna samlas unga särskoleelever från hela Lund, tillsammans med personal, lärare och assistenter, i Lunds Stadshall under en förmiddag för att lära sig om delaktighet, demokrati och att göra sin röst hörd. Diskussionerna går högt och lågt, det pärlas armband för glatta livet och bullarna går åt som smör i solsken. Politiker kommer dit för att lyssna, olika aktörer kommer dit för att dela med sig av sin kunskap och deltagarna lär sig nya saker samtidigt som de har roligt. Och det har också varit ett av våra mål – det ska vara roligt att göra sin röst hörd!

VARFÖR JUST ETT INFLYTANDECAFÉ?

När vi började fundera på hur de unga på särskolorna skulle kunna bli mer delaktiga utgick vi från två saker. Först tog vi i beaktande det som vi hade fått lära oss om gruppen – nämligen att unga med intellektuell funktionsvariation tydligt uttrycker att de vill ha mer att göra på sin fritid, samtidigt som deras möjlighet till delaktighet och inflytande är begränsat. För det andra tog vi avstamp i det som vi kände att vi kunde och kände till – nämligen Lunds Ungdomsting.

Men tidigt i processen påpekade lärarna på särskolorna att Ungdomstingen utgörs av en stor folksamling, vilket kan upplevas som en stökig och jobbig miljö för deras elever. Men lärarna berättade också att deras elever gillade att gå på café och att åka buss. Därför landade tankarna snart i något som liknande ett Ungdomsting, alltså en mötesplats för unga – men som var mer anpassat efter ungdomarnas behov och önskemål. Resultatet blev ett café där särskoleeleverna lär sig om och utöva inflytande, testa på aktiviteter samt träffa föreningar och beslutsfattare.

DEN GYLLENE REGELN
Det ska vara kul
att göra sin
röst hörd!

VILKA KOMMER PÅ ETT INFLYTANDECAFÉ?

Till Inflytandecaféerna bjuds alla särskolor på högstadie- och gymnasienivå i Lund in. Hittills har vi haft mellan 50 och 180 deltagare på varje café, vilket även inkluderar lärare och personal. Till caféerna, precis som till Ungdomstingen, bjuds också utomstående vuxna in. Ofta är det vuxna som har en roll i kommunen där de kan påverka mycket, till exempel politiker, chefer och tjänstepersoner. De vuxna är alltid välkomna på Inflytandecaféerna, men vi är noga med att påpeka att de inte får ta plats. De är enbart på Inflytandecaféet för att lyssna på vad de unga vill och tycker, samt för ta tillvara på de ungas åsikter och själva få mer kunskap om målgruppen.

GLÖM INGEN

Det är många som man ska bjuda in. Alla särskolor, demokratihjältar, aktörer som ska hålla i aktiviteter, politiker, andra beslutsfattare samt press.

”Jag tycker om att lära sig nya saker på Inflytandecafé.”

Elev

VILKA ÄR DE CENTRALA DELARNA PÅ ETT INFLYTANDECAFÉ?: VISUALISERING

Eftersom vi fick reda på att ungdomarna gillade att gå på café och eftersom hela målet med Inflytandecaféerna är att lyfta de ungas röster har vi fokuserat caféerna kring tre huvudaktiviteter: fika, grafisk facilitering och workshops.

Grafisk facilitering är en metod där tankar och idéer ritas upp för att förtydliga åsikter, skapa sammanhang och underlätta processer. Att detta har blivit en central punkt på caféerna beror framför allt på att vi tidigt insåg vikten av bilder i ett projekt som Alla Unga. Först och främst kan personer med intellektuell funktionsvariation ha begränsad möjlighet att läsa och skriva, och ibland också att prata, – varvid mycket information blir otillgänglig och det kan vara extra svårt att göra sin röst hörd. Bilder erbjuder ett annat sätt att kommunicera. Bilder börjar också bli ett allt vanligare sätt att underlätta kommunikation för alla – många har insett att bilder är ett starkt kommunikativt verktyg.

Den grafiska faciliteringen har gått till på så sätt att Louise Wester, som är grafisk facilitatör, har lyssnat på ungdomarnas åsikter och funderingar under Inflytandecaféerna för att sedan måla upp dem direkt på en stor tavla mitt i Stadshallen. Resultatet blir det som vi kallat åsiktstavlor. Men bilderna är inte bara viktiga i stunden utan kan också användas senare för att diskutera olika ämnen, vilket gör att Inflytandecaféernas tankar och idéer lever vidare. Samtidigt är bildernas fördel att de kan få fram gömda tankebanor och de konkretiserar också abstrakta ord som demokrati och inflytande. När man ritar upp något blir allt tydligare och gör att vi kan se tendenser och större trender i det som ungdomarna vill och tycker. Bilderna omsätter också Alla Ungas största mål i verklighet – nämligen att unga gör sina röster hörda. Med bilder blir även den tystaste viskning, som kanske annars inte hade uppfattats alls i en stökig lokal, likvärdig med de andra åsikterna som uttrycks. Med bilder kan alla få komma till tals på lika villkor.

TIPS OM STRUKTUR

Det här är en målgrupp som har mindre möjlighet att snabbt anpassa sig till nya situationer. Att därför långt innan berätta när och hur Inflytandecaféet kommer ske, samt att ha ett tydligt körschema, har varit A och O för att få särskoleleverna att komma på caféerna.

VILKA ÄR DE CENTRALA DELARNA PÅ ETT INFLYTANDECAFÉ?: FIKA

Den andra huvudpunkten på Inflytandecaféerna är fikan, vars vikt på många sätt inte kan understrykas tillräckligt. Fikan bidrar till en cafékänsla. Vår policy som arrangörer har varit ett kravlöst engagemang. Alla kanske inte vill påverka, eller så vill man inte delta i några aktiviteter just den gången – och då ska man inte heller behöva göra det. Därför finns fikan tillgänglig under hela caféet så att Inflytandecaféet också kan bli ett tillfälle för utflykt och fika tillsammans med kompisar. Väl på caféet kanske man dessutom ändå får lust att prata med en politiker, eller så lär man sig något nytt i bara farten.

VILKA ÄR DE CENTRALA DELARNA I ETT INFLYTANDECAFÉ?: WORKSHOPPAR

Runt de två kärnpunkterna fika och åsiktstavla äger det rum många andra saker i Stadshallen, till exempel workshoppar och prova-på-stationer. Vi har inte aktivt försökt knyta ihop dessa aktiviteter genom att ha ett uttalat tema för de enskilda caféerna – teman blir lätt abstrakta och svårbegripliga. Inflytandecaféerna ligger dock alltid i anslutning till ett Ungdomsting och vi försöker i allmänhet relatera till det tema som det aktuella Ungdomstinget har. När Ungdomstinget hade tema mångfald pratade vi om vikten av att alla ska få vara vem man vill och på vårt första inflytandecafé, när Ungdomstinget hade tema media, talade vi om att göra sin röst hörd utifrån Barnkonventionens artikel 12.

ARTIKEL 12

Artikel 12 syftar på artikel 12 i Barnkonventionen, eller som i dess fulla namn heter *FN:s konvention om barnets rättigheter*. Artikel 12 utgör en av de fyra grundpelarna i Barnkonventionen och fastslår att alla barn har rätt att uttrycka sin mening och få den respekterad (Unicef). Det finns en lästlöst version av Barnkonventionen, som riktar sig till barn och unga, på fn.se.

Artikel 12 har också varit ledstjärnan i bokning av aktiviteter. För även om vi har haft en stor spridning på aktiviteterna, och fast vi inte har haft ett uttalat tema, har det funnits en tydlig tanke bakom allt. Aktiviteter på Inflytandecaféerna har på något sätt anknutit till Alla Ungas mål om delaktighet eller så har deras funktion varit att visa de unga ett föreningsliv som de kanske inte alltid ser sig som en del av. Alla aktiviteter som sker på Inflytandecaféerna är anpassade efter eleverna som kommer, och många av aktörerna som bjuds in har vana av målgruppen. Om aktörerna inte har vana av målgruppen är vi som arrangörer alltid noggranna med att uttrycka vad vi förväntar oss samtidigt som vi ger tips på vägen.

KUNSKAPSDJUNDEL

Särskolor och organisationer runt personer med intellektuell funktionsvariation är större än man först kan ana – speciellt om man inte har varit inne och nosat på detta område tidigare. Men avskräcks ej! Det tar tid att lära sig, och låt det göra det.

INTE BOKBORD UTAN PROVA-PÅ

Något vi har lärt oss är att bokbord inte är något som passar särskilt bra för den här målgruppen, men däremot prova-på-aktiviteter. Skippa därför bokborden och låt de som ni bjudit in möta ungdomarna på andra sidan bordet.

Sammanlagt har det blivit många olika aktiviteter! Vi har haft värderingsövningar eller forumteater där deltagarna har kunnat träna på att ta ställning och uttrycka sina åsikter. På några av caféerna har deltagarna kunnat prova på innebandy likväl som dataspel. Ibland har det funnits samtalsgrupper och Stadsbiblioteket har varit på plats för att visa böcker och hjälpa till vid utlåning. På varje Inflytandecafé har det också funnits möjlighet för eleverna att uttrycka sina åsikter inom en speciell fråga; en gång ville vi veta vad de ville göra på fritiden och en annan gång vad som var bra och dåligt i skolan.

Använd en agenda! Vi har inlett varje café med att visa en bild med allt som kommer hända på caféet – en agenda i form av bilder. Detta kombinerar tankarna med tydlighet och visualisering samtidigt som det skapar en tydlig startpunkt för caféet. På Inflytandecafé nummer 2 fick ungdomarna prova på graffiti, pärlor, pins och lyssna på konsert.

Varje gång har det också funnits pysselaktiviteter. Vissa gånger har det handlat om mer specifikt pyssel – deltagarna har till exempel kunnat göra kort med sina åsikter eller rita teckningar på ett tema. Men pyssel i form av pärlor och pins är ett stående inslag på caféerna, och precis som med alla andra aktiviteter har det även funnits en tanke här. Pärlor, pins och annat pyssel är ett sätt att öka kreativiteten samtidigt som det kan vara ett medium för en viljeyttring. En pin kan nämligen vara lika mycket ett ställningstagande som att stå i en talarstol och ett pärlarmband kan ha ett lika tydligt budskap som en banderoll. Dessa små pysseldelar lyfter också en annan sak som är viktigt – att en tanke, en åsikt, en viljeyttring inte behöver vara större eller fräckare än ett pärlat armband. En liten såväl som en stor röst är värd något!

”Det roligaste är att man får göra vad man vill.”

Elev

”Eleverna har ’växt’ och fått större självförtroende.”

Lärare

LÅT DELTAGARNA UTVÄRDERA

På samma sätt som vi har använt en ritad agenda har vi också använt visualisering och grafisk facilitering för att ge deltagarna möjlighet att utvärdera caféerna.

VEM STÅR FÖR AKTIVITETERNA PÅ ETT INFLYTANDECAFÉ?

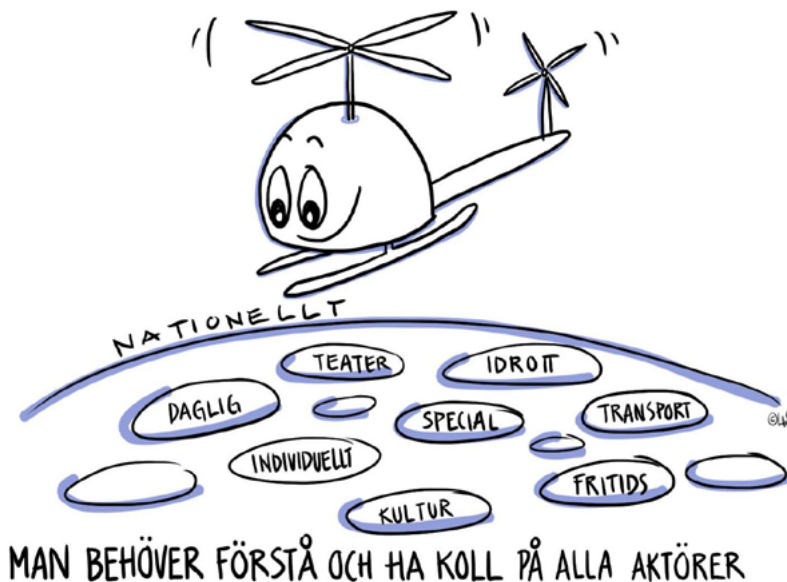
Bakom Alla Unga har det funnits en projektgrupp, och det är vi som har dragit i de stora trådarna och samordnat alla Inflytandecaféer. Men det är inte vi som har stått för majoriteten av aktiviteterna på caféerna! Istället har vi använt oss av de resurser som vi har kunnat hitta omkring oss. Vi är inte experter på alla områden – det är inte vi som håller på med friidrott, teater eller dataspel. Och därför har vi istället vänt oss till experterna och bjudit in dem till våra Inflytandecaféer. Här är några av de som vi har bjudit in:

- Kulturcentrum Skåne – en daglig verksamhet i Lund som håller på med ”lustfyllt lärande och konstnärligt skapande”. De har utbildningar i musik, teater och bild.
- Sverok – Sveriges största ungdomsförbund som under sig samlar medlemsstartade föreningar som sysslar med olika former av spel, till exempel brädspel, dataspel, rollspel och e-sport.
- Lunds handikappsidrottsförening (HIF) – idrottsförening som sysslar med parasport, alltså sport för personer med funktionsvariationer (såväl fysiska som intellektuella).
- Fritidsförbundet – arbetar för och med unga personer med funktionsvariation och att de ska få en värdefull fritid. Medlemsföreningar är de som utgör “den fria tidens arena”, till exempel fritidsgårdar, kulturhus och LSS-verksamheter.

- Kultur- och fritidsförvaltningen (Lunds kommun) – arbetar med alla frågor i kommunen som rör kultur, idrott, fritid och ungdomsfrågor.
- Hemgården och andra mötesplatser – Hemgården är en mötesplats i Lund, med mycket verksamhet som riktar sig till unga.

Det här är bara exempel på de som vi har bjudit in, oftast har det funnits mellan fem och tio olika aktörer på varje café. Att vi bjöd in just dessa aktörer beror dock på de förutsättningar vi har – vilka aktörer som fanns i vår omgivning – och de som vi fick kontakt med. Vi försöker alltid titta efter nya organisationer att bjuda in, vara öppna för nya förslag och se resurser som finns i kommunen.

VISUALISERA

Grafisk facilitering är en form av visualisering, men om ni inte har möjlighet till detta kan man också fundera på hur man kan använda bildspråk som pictogram och nouns.

VAR UTE I GOD TID

Gå ut i god tid med information kring upplägg och tema (om ni har valt att ha ett tema vill säga) så lärarna får en chans att träna, och engagera, ungdomarna.

DATUM

Kolla gärna upp hur det ser ut för skolor och klasser inför datumsättande. Många klasser har mycket att göra och dessutom har de lov, studiedagar och så vidare.

RÖSTER OM INFLYTANDECAFÉR

-Känns Inflytandecaféerna viktiga? Varför det?

”Ja, för att vuxna ska lyssna” - Elev

”Elever som har varit på Inflytandecafé talar om hur roligt det har varit för sina kompisar” - Lärare särskola

”Har blivit en naturlig del av utbildningen.” - Lärare särskola

BJUD IN PERSONER I UNIFORM

Personer i uniform går alltid hem. Polis och räddningstjänst har fått oändligt med hyllningar på våra Inflytandecaféer!

GLÖM INTE EFTERARBETET

När själva Inflytandecaféet har gått av stapel är det lätt att bara släppa allt. Men vi har lärt oss den hårda vägen att Inflytandecaféet i sig bara är en bråkdel av arbetet. För caféerna måste utvärderas och framför allt: delaktigheten tar inte slut här. Hur kan vi föra ut de tankar vi fick med oss från de unga på caféet?

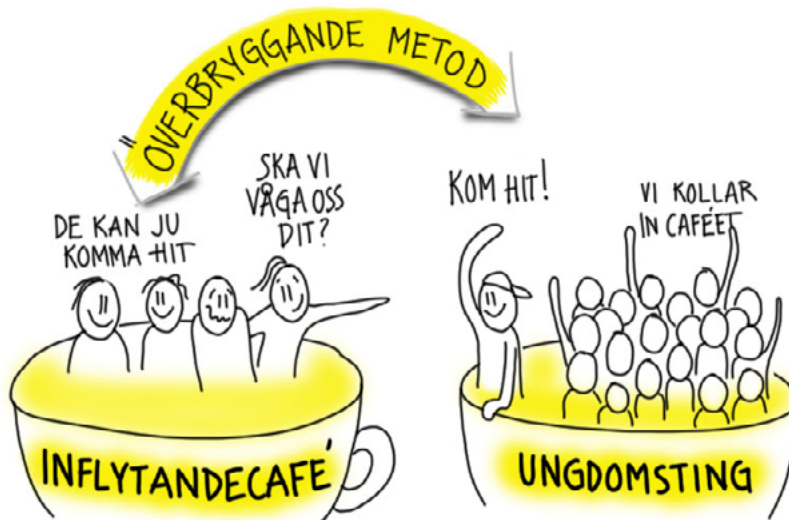
BOLLA MED EXPERTERNA RUNT ER

Tänk på att de som ni kontaktar inför ett Inflytandecafé är experter på sin grej. Utnyttja detta och bolla funderingar inför caféet med dem!

5C – BROBYGGANDE OCH AKTÖRSKAP

Inflytandecaféerna valde vi att ha som ett separat forum för särskoleeleverna. Det gjorde vi eftersom vi såg att de saknade plattformar där de inte behövde konkurrera med elever från reguljär skola. I samma anda såg vi också att det fanns väldigt få förebilder för unga med intellektuell funktionsvariation – de behövde alltså egna förebilder likväl som egna plattformar. Därför startade vi det initiativ som vi har kallat Demokratihjältarna.

Men ett mål med Alla Unga har också varit att bygga broar, alltså att ungdomarna från särskola och ungdomarna från reguljär skola ska få mötas och utbyta erfarenheter. Detta har vi jobbat med på olika sätt, men det främsta resultatet kanske vi ändå kunde se under vårt stora jubileumsting – Ungdomsting 50.

ATT BYGGA BROAR – UNGDOMSTING 50

Vi ville alltså bygga broar. Men hur gör man det? Vi har framför allt arbetat med brobyggande genom att uppmärksamma Ungdomstingets engagerade unga på vikten av att se och uppmuntra unga från särskolan som deltar på Ungdomsting. Vi har även försökt förmedla att det kan vara en utsatt position att vara särskoleelev på ett Ungdomsting och därför krävs det att arrangörer är mycket uppmärksamma på att alla känner sig delaktiga och välkomna.

Men där vi framför allt kunde se att broar byggdes var på Ungdomsting 50. Det var ett jubileumsting (eftersom det var vårt femtionde Ungdomsting) där vi slog samman modellen för Inflytandecaféer med Ungdomstinget. Över 280 deltagare fanns med under en halvdag i Stadshallen. Vi ägnade oss åt allt från pyssel och pärlor till inspirationsföreläsningar och konserter. Tanken med Ungdomsting 50 var att unga från hela Lund skulle känna ett ägandeskap över forumet. Med andra ord ville vi att unga skulle kunna mötas i sina olika kunskaper – unga från särskolan är experter på hur Inflytandecaféer går till och unga från Ungdomstingen vet hur dessa går till. I utvärderingsenkäterna efter Ungdomsting 50 var i princip alla mycket nöjda och ungdomarna från särskolan kände sig delaktiga. Om du vill se hur Ungdomsting 50 var kan du kika på en film på vår webbplats www.ungilund.se.

DEMOKRATI HJÄLTAR

Som vi skrev ovan saknades det förebilder för de unga i särskolan. I samband med detta insåg vi också att unga med intellektuell funktionsvariation inte var vana att själva vara aktörer. De är ofta vana vid att en förälder, en lärare, en ledare eller en personal vägledde dem och att deras forum redan var färdiga – alltså att de ställen där de befann sig redan hade planerats av någon annan. Att låta ungdomarna själva bli aktörer, att skapa aktörskap, har därför varit en oerhört viktig del i Alla Unga.

Att skapa aktörskap har vi arbetat med mer generellt genom Alla Ungas större syfte – att stärka alla de unga som kommer till Inflytandecaféerna i att våga göra sin röst hörd. Men vi har också arbetat med det genom det som vi har kallat Demokratihjältar.

Demokratihjältarna är unga vuxna som själva har erfarenhet av att gå på särskola och som har fått en kortare utbildning i demokrati och ledarskap. Deras främsta uppgift har sedan varit att finnas tillgängliga på Inflytandecaféerna för att alla som kommer dit ska känna sig välkomna och för att alla ska få lika stor chans att prova på de olika aktiviteterna.

Demokratihjältarna har fått stående ovationer i samtliga enkäter som vi har delat ut för att säkerställa kvaliteten på Inflytandecaféerna. När vi tittar tillbaka på vårt första år med Alla Unga kan vi också se att aktörskapet har varit något av det viktigaste vi har sysslat med. Har man aldrig haft en förebild som man kan identifiera sig med kan det vara svårt att föreställa sig själv som en aktiv deltagare – eller en aktiv medborgare.

Att låta unga med intellektuell funktionsvariation själva bestämma, styra, hitta på och leda kräver lite mod av oss vuxna. I slutändan handlar det om att tro på och lämna plats till de som bäst vet vad unga vill och behöver, nämligen unga själva.

”Demokratihjältarna är en hit!”

Lärare

DEL 5D – WEBBPLATS OCH TILLGÄNGLIG INFORMATION

Ett av de första målen i Alla unga handlade om att vi ville göra om vår webbplats. Vi hade nämligen insett att det fanns väldigt lite information från kommunen som var skriven eller anpassad för personer med intellektuell funktionsvariation. Att göra om Ungdomspolitikens och Ungdomstingets webbplats blev med andra ord en hög prioritet. Resultatet går att se på www.ungilund.se.

VARFÖR TILLGÄNGLIGHETSANPASSA INFORMATION?

Att skapa delaktighet, eller att känna sig delaktig rättare sagt, är svårt om man inte kan ta till sig någon av den information som finns. När det kommer till inflytande och demokrati är tillgång till information om de beslut som tas en förutsättning för att överhuvudtaget kunna delta i en demokratisk process. Det är också en rättighet att kunna ta del av vad som händer i sin kommun. Men idag finns denna information framför allt i skriftligt form – samtidigt som hela vårt samhälle är mer skriftbaserat än någonsin. Dagligen möter vi ett hav av skrift på webben, på skyltar, i TV och i tidningen. Men det faktum som ibland glöms bort i detta hav är att en text kan framstå som ganska enkel för en person, medan den är ett oöverstigligt hinder för någon annan. Från och med 1 januari 2015 utgör dessutom bristande tillgänglighet en diskrimineringsgrund i diskrimineringslagen – vilket av många har tolkats som att det även gäller tillgänglig information.

HUR GJORDE VI FÖR ATT ANPASSA VÅR WEBBPLATS?

Vi är inga experter på hemsidor, webb eller teknik. Men vi hade en stark vilja att skapa större tillgänglighet på vår webb och i vårt informationsflöde, därför har vi arbetat hårt med att anpassa vår webbplats på flera olika sätt. Idag finns det en massa teknik som man kan ta till sin hjälp. Till att börja med har de flesta större kommuner och offentliga organisationer redan talsyntes på sin webbplats. Det är en mycket bra start eftersom det kan hjälpa många som har problem med avkodning av bokstäver.

Utifrån ett tillgänglighetsperspektiv är det också viktigt att erbjuda information på andra sätt än genom text. Genom att kombinera text, video, tal och bilder kan man nå fler, tillgodosed det faktum att olika personer tycker olika saker är svårt och undvika att all informationsförmedling hänger på texten. I vårt fall började vi med en film. På vårt stora jubileumsting Ungdomsting 50 tog vi hjälp av en ungdom som vi hade mött genom Ungdomstinget för att filma allt som gick av stapeln. Med filmen visar vi både hur ett Ungdomsting och ett Inflytandecafé kan gå till och hur roligt det kan vara. Om du vill se hur filmen blev kan du kika på vår hemsida!

BÖRJA TÄNKA KRING SPRÅK

Att bara börja tänka på sin språkanvändning är ett stort steg på vägen. Använder vi förkortningar som är självklara inom organisationen men inte utanför? Måste vi verkligen skriva såhär eller går det att formulera oss enklare? Kan vi ha som policy att undvika slang?

VAD ÄR KLARSPRÅK OCH LÄTTLÄST?

Men det räcker inte att bara erbjuda andra sätt att presentera informationen på – texten finns i allmänhet fortfarande där och därför måste även den anpassas. De flesta offentliga organisationer idag håller redan på med, eller har i alla fall nosat på, klarspråk. Klarspråk innebär helt enkelt att skriva enkelt, tydligt och vårdat – utan att använda onödigt krångliga formuleringar och ord. En klarspråksanpassad text är alltså något som alla har nytta av, men framför allt blir klarspråk essentiellt för dem som har det lite svårare att läsa. Men för de som har väldigt svårt att läsa räcker inte en klarspråksanpassad text, och det är därför lättläst finns.

Till vardags kan det hända att man säger ”Den här texten var väldigt lättläst!”. Då menar de flesta att texten inte varit så svår att ta sig igenom – för en person som inte har en funktionsvariation då. Men termen lättläst betyder något helt annat – det är nämligen ett koncept där en text görs extra lätt och anpassas efter en speciell målgrupp och dess behov.

”Jag har lärt mig att man kan skapa öppna och inkluderande miljöer med ganska små medel.”

Kommunpolitiker

Välkommen att kika in på vår nya hemsida www.ungilund.se

Vi har nya fina illustrationer och är väldigt stolta över hela vår webbplats!

När det kommer till personer med intellektuell funktionsvariation ser det så klart väldigt olika ut när det kommer till läsning. En del kan läsa utan problem, andra lär sig aldrig att behärska skriftspråket och dess mystiska tecken. Det en stor del av gruppen dock har gemensamt är de möter vissa svårigheter inför text och informationsinhämtning. Och just därför har lättläst blivit ett allt mer etablerat begrepp när man talar om tillgänglighet för personer med intellektuell funktionsvariation.

På Ungdomspolitikerna tog vi hjälp av en språkkonsultstudent för att skriva våra lättlästa texter. Att skriva en lättläst text innebär svåra språkliga avvägningar och kräver i allmänhet expertkunskaper i svenska språket. Därför är också den allmänna rekommendationen att ta hjälp när lättläst text ska författas, till exempel av en språkkonsult.

KLARSPRÅK

Klarspråk är ett vedertaget begrepp inom offentlig sektor. Det handlar om att skriva enkelt, vårdat och begripligt. Vill du läsa mer? Bland annat har Institutet för språk och folkminnen en massa information om var du kan läsa vidare om detta.

ANLITA EN SPRÅKKONSULT

Om även ni vill ha information skriven enligt riktlinjer för lättläst på er hemsida är det bäst att anlita någon. Det kanske inte verkar så svårt att skriva enkelt, men att skriva enkelt är faktiskt något av det svåraste. Idag är det framför allt språkkonsulter som arbetar med lättläst, du hittar dem till exempel på www.sprakkonsult.se.

VARFÖR ÄR DET VIKTIGT ATT TÄNKA PÅ REPRESENTATIONEN?

Det är viktigt att anpassa verktyg och text på sin hemsida, men en annan aspekt av delaktighet handlar om representation. Vilka personer syns på foton och illustrationer? Vem är det vi pratar om när vi säger “unga”, “vi” eller “du”? Att det på en hel hemsida inte finns en enda bild på en person med intellektuell funktionsvariation skapar självklart inte en känsla av delaktighet – snarare tvärtom.

REPRESENTATION

Fundera kring vem som syns på era bilder. Vem säger citaten och vems erfarenheter är det ni berättar om?

ILLUSTRATIONER

För att inte låta representation avgöras av vem som råkar komma med på bild kan illustrationer vara lösningen. Kika gärna in på vår hemsida för att se hur vi har jobbat med illustrationer.

KOMMUNKUNSKAP

Ur vår vilja att förmedla information sprang inte bara idén om en mer tillgänglig webbplats. Ganska tidigt i projektet kom också drömmar om att tillgänghetsanpassa mer information. Och som en del av den stora (och emellanåt krångliga) apparat som en medelstor kommun i Sverige ändå är behövde vi inte titta långt. Det här var dessutom något som inte bara var aktuellt för eleverna på särskolan! Vi insåg väldigt snart att information om hur en kommun fungerar knappt finns tillgänglig för någon – och än mindre för dem som kanske möter större utmaningar inför text och informationsinhämtning.

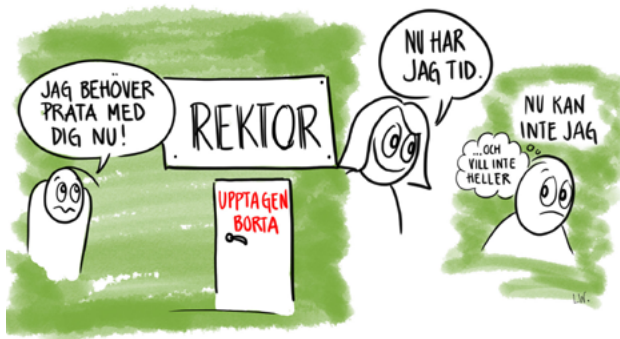
Och hur ska man kunna påverka och vara delaktig i sin kommun om man inte vet hur kommunen fungerar? Den frågan blev kärnan och startskottet för det projekt som vi valt att kalla Kommunkunskap. Inom Kommunkunskapen vill vi, på ett enkelt och tydligt sätt, förklara hur en kommun fungerar och hur medborgare kan påverka de beslut som tas i kommunen.

”Inflytandecaféet är viktigt för ungas inflytande och gör att vi politiker får med oss många viktiga idéer och tankar.”

Kommunpolitiker

Demokratiutredningen *SOU 2016:5 Låt fler forma framtiden!* kom under 2016 och där utreds bland annat den demokratiska situationen för personer med intellektuell funktionsvariation. En av de aspekter som lyfts fram är frågan om e-demokrati och tillgänglighet på internet:

”Eftersom valdeltagandet bland grupper i behov av lättläst och tillgänglig information, t.ex. personer med kognitiv funktionsnedsättning är lågt, anser vi att det är angeläget att satsningar av detta slag fortsatt genomförs.”

5E - TILLGÄNGLIGGÖRA NUVARANDE DEMOKRATI

I kapitel 5 har vi pratat om allt som Alla Unga har skapat och resulterat i. Men Inflytandecaféer, en tillgänglig hemsida och ett lärarnätverk i sig har ju inte varit mål för projektet. Det primära målet med Alla Unga har ju hela tiden varit att skapa delaktighet och en möjlighet till påverkan för en grupp ungdomar som har haft en begränsad möjlighet till detta innan.

”Målet är inte att starta ett Inflytandecafé. Målet är att se vad ungdomarna vill ha och hur de vill påverka. Inflytandecaféer är bara ett verktyg.” Oliwer Karlsson, projektledare

Något som dock är viktigt att tänka på är att Alla Unga inte är ett projekt med mål att skapa nya sätt för medborgare att utnyttja sina demokratiska rättigheter. Alla ungas mål handlar istället om att tillgängliggöra vägar i den nuvarande demokrati eller trampa upp vägar till de verktyg som redan finns.

Några av de nyckelfaktorer som är avgörande för att projektledaren ska kunna starta ett projekt där unga själva är medskapare.

Men hur vet man att man har skapat delaktighet och påverkan? Det är väldigt svårt att få konkreta bevis på detta. Dessutom är delaktighet och möjlighet till påverkan inget som skapas i en handvändning.

Det är istället därför vi i den här resultatdelen har utvärderat de olika plattformar vi har skapat och de olika åtgärder vi har utfört. Men på den stora frågan: Har vi lyckats med vårt mål? måste vi nog ändå säga ja. Och att det är ett lyckat projekt är inte helt taget ur luften. Vi har, under de 18 månader som projektet har pågått än så länge, kunnat se många saker som tyder på att vi i alla fall är på väg mot ett lyckat resultat. Därför vill vi här, som en avslutande del i vår resultatdel, berätta om några av de saker som har fått oss att fortsätta tro på Alla Unga-projektet.

UTVÄRDERINGAR

För att veta om ett projekt är lyckat krävs alltid utvärderingar. Funkar det vi håller på med? Ger det de resultat som vi hade önskat? Är det något vi behöver ändra? Det som framför allt har kommit fram i våra utvärderingar är att vi har gjort mycket rätt. Inflytandecaféerna är uppskattade av såväl elever som lärare, lärarnätverket har kommit med positiva lovord och demokrati-hjältarna har haft det jätteroligt.

Vad har du tyckt om inflytandecaféerna?

Hur många inflytandecaféer har du varit på?

Ringa in hur många caféer du varit på!

1   2   3   4   5 (4 inflytandecaféer och ting 50)

Har du haft roligt på alla inflytandecaféer du varit på?

Ringa in vad du tycker.

Ja, jag har haft roligt på alla.

och

Nja. Jag har haft roligt på några och tråkigt på några.

Nej, jag har haft tråkigt på alla.

I Alla Unga har vi framför allt utvärderat genom skraddarsydda enkäter. Eftersom unga med intellektuell funktionsvariation ibland kan ha svårt att både avkoda och producera text fick vi anpassa våra enkäter för att skapa hög tillgänglighet. Vi gjorde framför allt detta genom att ha texterna enligt det lättlästa formatet, vi erbjöd svarsalternativ i den mån det var möjligt (på så sätt behöver mottagarna skriva mindre själva) och vi kompletterade även alla svarsalternativ med smileys.

”Eleverna pratar mer, även utanför lektionerna.”

Lärare

”Jag tycker det är bra att sin röst blir hörd.”

Elev

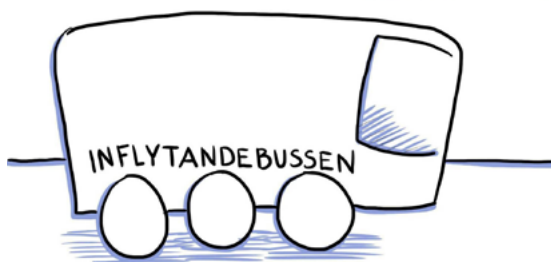
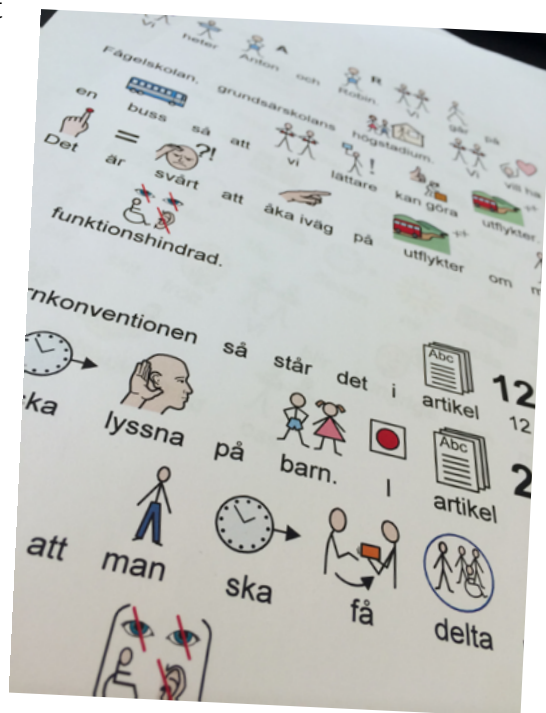
”Vi kan berätta vad vi tycker och vad vi vill”

Elev

MEDBORGARFÖRSLAG

Tillsammans med två elever från en av Lunds grundsärskolor har vi också lämnat in ett medborgarförslag till Lunds kommun. Ett medborgarförslag går helt enkelt ut på att vilken medborgare som helst kan skicka in ett förslag direkt till kommunen. I vårt fall önskade ungdomarna sig en ny buss så det skulle bli mindre krångligt att åka på utflykt och resor. Detta berättade de i ett medborgarförslag skrivet med bildskrift som sedan skickades in till politikerna. Tyvärr blev det ingen buss då Lunds kommun ansåg att det redan fanns resurser som skulle täcka de behoven. Kommunen gjorde två stora utredningar och förslaget gjorde att frågan lyfts i flera sammanhang. Medborgarförslagets existens påvisar det som vi har arbetat för – att unga med funktionsvariation i Lunds kommun ska få större möjligheter att ta del av och känna till de verktyg för påverkan som finns.

MÖNSTREN FRAMTRÄDER

När man arbetar mot en specifik målgrupp som ibland har speciella behov, liksom vi har i Alla Unga, och vill höja hela gruppens röst är det viktigt att ta reda på vilka tendenser och åsikter som finns i gruppen. I Alla Unga har vi haft stor hjälp av den grafiska faciliteringen för att kunna urskilja ett större mönster. Med hjälp av den grafiska faciliteringen har vi nu fått en väldigt tydlig bild av de saker som är viktiga för unga med intellektuell funktionsvariation i Lunds kommun. Framför allt tre saker har utmärkt sig:

- Skola
- Transport
- Trygghet/kärlek

”Svårt att få min röst
hörd i klassrummet.
Alla pratar så mycket.”

Elev

Här har vi med hjälp av våra metoder alltså kunnat sammanfatta, och kan tydligt visa på, vilka delar av livet våra deltagare tycker är viktiga. Detta kan vi sedan föra vidare, inom och utom projektet, och på så sätt har särskoleeleverna fått större möjlighet till inflytande.

”Vi kom inte med bussen, det är alltid så trångt”

Elev

”Vi skulle vilja ha skoltaxikurer! Det är kallt och ruggigt att vänta utomhus när det är vinter eller regn.”

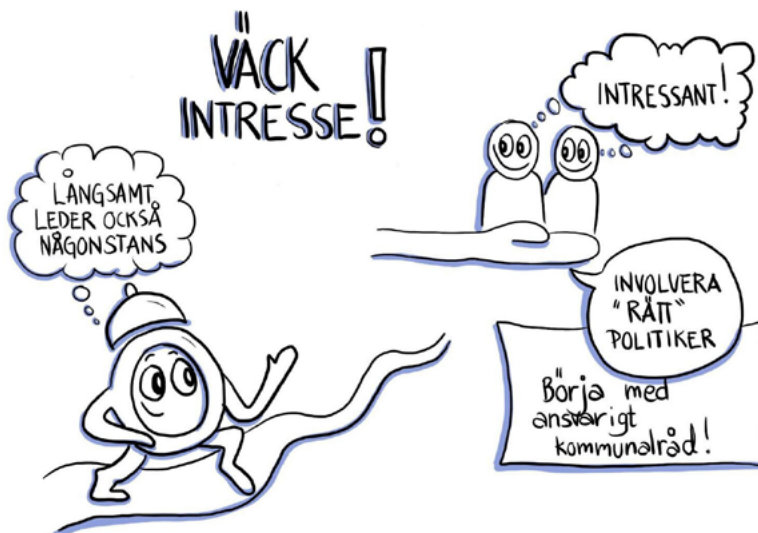
Elev

MÅNGA BÄCKAR SMÅ

Som vi berättade i inledningen har Alla Unga blivit större än vi någonsin hade kunnat drömma om. Och det syns också på resultatet! I Alla Unga finns det många små delar som tillsammans skapar en större bild – en bild där vi kan se vårt egentliga resultat mer tydligt. Alla Unga har varit ute och föreläst runt om i landet (och även utanför landets gränser!). Projektet har blivit inbjudet till Almedalen och framför allt har fler beslutsfattare träffat, diskuterat och samtalat med våra ungdomar.

När vi plockar ihop alla de här delarna kan vi se att vi långsamt har börjat skapa delaktighet och inflytande för unga med intellektuell funktionsvariation i Lunds kommun. Plötsligt tar beslutsfattare deras åsikter i åtanke, de får plats på Almedalen som är en av de politiskt största händelserna i Sverige varje år och fler och fler börjar öppna ögonen för att unga med intellektuell funktionsvariation har precis lika stor rättighet till delaktighet och inflytande som alla andra.

FRAMGÅNGSFAKTORER OCH TIPS

Sist men inte minst vill vi skicka med er lite allmänna tips som vi har formulerat längs med vägen:

INTE VÅRT PROJEKT

Allra viktigast i vårt projekt har hela tiden varit att påminna oss om att detta projekt inte görs för oss. Projektet ägs av ungdomarna och ska få styra, forma och utgöra projektet och på så sätt få möjlighet till delaktighet och inflytande.

FLEXIBILITET

För att kunna forma projektet efter målgruppen har också flexibiliteten varit essentiell. Vi har sett det som att projektet inte är bestämt sen innan utan att projektet har skapats under sin gång.

NÄRVARO

Närvaron, alltså att projektet och framför allt projektledaren har funnits tillgänglig, har uppskattas mycket av de lärare vi har mött. De har varit väldigt tacksamma över att det har funnits en projektledare som de har kunnat höra av sig till när som helst och att projektet och projektledaren har varit ute på skolorna och visat sig.

MANDAT

Vi, och även särskolelärarna, har fått mycket backup från chefer. Att få mandat på detta sätt skapar frihet att göra visioner till verklighet.

UPPFINN INTE HJULET

Det finns många som har gjort, om inte exakt samma, så kanske liknande saker. Och det finns siffror, undersökningar och forskning som ni kan luta er på. Ta hjälp av det som redan finns därute. Att ni läser detta metodmaterial tyder ju på att ni redan är på god väg!

GE INTE UPP

Stora organisationer, som kommuner eller myndigheter, kan ibland vara lite tungrodda. Men ge inte upp! Envishet och kämparglöd har varit en stor framgångsfaktor i Alla Unga.

ENGAGERANDE/ENTUSIASMERANDE

En av de saker som lärarnätverket har påpekat som bra med Alla Unga har varit engagemanget. Och inte bara det att de inblandade har varit engagerade – utan att de i sin tur har engagerat andra.

OMVÄRLDSBEVAKNING

Alla Unga hade inte kunnat bli det projekt det har blivit om vi inte hade fått pengar. Sök aktivt, både inom och utanför din organisation, efter stipendier, bidrag och fonder. Det finns pengar därute – det gäller bara att hitta dem!

TILLMÖTESGÅENDE SÄRSKOLOR

Något som kanske inte är så mycket ett tips som en framgångsfaktor som vi har identifierat är att särskolorna hela tiden har varit väldigt tillmötesgående. De har varit intresserade, peppade och nyfikna – vilket har gjort Alla Ungas arbete så mycket lättare!

DEL 6: EPILOG

Det här metodmaterialet har vi skrivit för att beskriva den första tiden med projektet Alla Unga och för att vi hoppas kunna inspirera er där ute att göra samma sak som vi har gjort – satsa på unga med intellektuell funktionsvariation.

Men Alla Unga är långt ifrån över. 2016 har vi fått fortsatt bidrag från MUCF för Alla Unga 2.0 där vi dels kommer fortsätta göra många av de saker vi gjort i Alla Unga 1.0 och dels utveckla projektet vidare.

Vi kommer fortsätta ha Inflytandecaféer, vi kommer fortsätta tillgängliggöra information och vi kommer fortsätta lyssna och forma projektet efter vad de unga som vi arbetar med vill och tycker. Men vi kommer också driva några nya delar! Efter 2016 hoppas vi att delprojektet Kommunkunskap ska ha tagit fart på riktigt, vi hoppas att vi kan satsa ännu mer krut på aktörskapet och förhoppningsvis kan vi arbeta med att göra vår hemsida ännu mer tillgänglig. Vi kommer också fokusera på att låta ungdomarna ta ännu mer plats och styra Alla Unga i större utsträckning. Till exempel hoppas vi att ungdomarna själva ska kunna ta ett steg in i den grafiska faciliteringen och fästa sina egna idéer och tankar på papper. Vår projektledare har, en del av sin arbetstid, flyttat sin arbetsplats till Kulturcentrum Skåne, så att hen och Alla Unga ska komma närmre målgruppen som vi jobbar för. Och vi släpper det här materialet för att sprida vårt budskap ytterligare.

Sist men inte minst vill vi tacka alla som varit en del av Alla Unga än så länge – och alla ni som har mött oss med positiva ord, samarbetsvilja och engagemang. Utan er hade Alla Unga aldrig blivit vad det blivit – en stark aktör för ALLA UNGAs rätt till delaktighet och inflytande!

Ett litet särskilt tack vill vi sända till:

Alla de unga som har deltagit i projektet

Våra fantastiska demokratihjältar

Lärarna i lärarnätverket

Särskolorna i Lunds kommun

MUCF - Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor
Lunds kommun, och speciellt Kultur- och Fritidsförvaltningen

Kulturcentrum Skåne

Teater Slangbellan

Hemgården

Elin Gustafsson - Kommunalråd Lunds kommun

Elias Annby - Korrekturläsare

ORDLISTA – EN UTLÄGGNING OM ORDVAL

Funktionsvariation

Vi har i projektet Alla Unga aktivt valt att använda termen intellektuell funktionsvariation för att beskriva vår målgrupp. Anledningen till att vi har valt termen funktionsvariation är för att Alla Unga tillämpar en normkritisk syn med utgångspunkt i MUCF:s tankesätt (se till exempel MUCF:s rapport fokus 15). Den normkritiska synen innebär att vi inte vill stödja, med vårt handlande eller vårt språk, en syn där det finns ett sätt att vara som är normalt och ett som är onormalt – vi vill alltså inte värdera olika funktioner. Detta är ett tankesätt som börjar bli allt vanligare, och Institutet för språk och folkminnen beskriver det såhär:

“Många vill även undvika benämningen funktionsnedsättning (och person med funktionsnedsättning) eftersom det upplevs som värderande och utpekande. I stället har man inom funktionsrörelsen börjat använda ordet funktionsvariationer (eller funktionskillnader). Tanken är att det ska uppfattas som mer neutralt och betona att alla människor fungerar på olika sätt, inte bättre eller sämre.”

Det vi och andra som använder termen funktionsvariation vill är alltså att påvisa att den som har en intel-

lektuell funktionsvariation bara har andra verktyg i sin verktygslåda än den som inte har det.

Intellektuell funktionsvariation

Intellektuell funktionsvariation beskriver MUCF såhär i sin rapport Fokus 15:

”Intellektuell funktionsnedsättning innebär svårigheter att till exempel ta emot, bearbeta och förmedla information, vilket betyder att det krävs längre tid att förstå och lära sig saker. Andra begrepp som används är kognitiv funktionsnedsättning eller utvecklingsstörning.”

Intellektuell funktionsvariation särskiljs i allmänhet från neuropsykiatriska funktionsvariationer, som bland annat innebär problem med det sociala samspelet och brukar inkludera diagnoser som autism och aspberger. Vi har i denna metodbok genomgående valt att använda intellektuell funktionsvariation för att beskriva vår målgrupp, eftersom det är främst dessa som särskolan riktar sig mot.

Vi tycker dock det är viktigt att belysa att målgruppen utgörs av individer som alla är olika, och därför har olika förutsättningar och behov. Självklart finns det även personer i målgruppen som både har intellektuella och neuropsykiatriska funktionsnedsättningar.

Lättläst

Begreppet lättläst är etablerat inom områden som kommunikation och tillgänglighet, och är helt enkelt ett sätt att skriva enkla texter. Specialpedagogiska skolmyndigheten beskriver det såhär:

“Lättlästa texter är bra för alla, men ofta nödvändiga för olika målgrupper som har en funktionsnedsättning. Hur den lättlästa texten utformas och vilken nivå den har beror på vilken målgrupp som ska använda texten, och vilka svårigheter den gruppen har.”

Om du vill veta mer om lättläst kan du gå in på www.lattlast.se.

Inflytande

Inflytande är en av Alla Ungas centrala utgångspunkter – men likväl är det inte helt lätt att sätta fingret på vad inflytande faktiskt är. I sin rapport Fokus 10 beskriver MUCF inflytande såhär:

“[...] som enskilda personers eller grupper påverkan på aktörer i sin omvärld. En sådan påverkan kan utövas medvetet eller omedvetet, passivt eller aktivt, smalt eller brett.”

Inflytande kan alltså vara många olika saker, stort som smått. I Alla Unga har vi valt att se det både som att bli tillfrågade och få uttrycka sina idéer och tankar, men också att det finns möjlighet att påverka. Det räcker alltså inte att bara fråga unga vad de tycker, utan deras åsikter ska också tas på allvar och vägas in i beslut och de ska kunna vara en del av beslutsprocesser.

Delaktighet

Delaktighet och inflytande kan ibland uppfattas som nästan synonyma. Vi har även här utgått från en av MUCF:s definitioner där delaktighet handlar mer om möjlighet att delta snarare än direkt påverkan:

“[...] en situation där unga ingår i någon form av beslutsgemenskap, med mer eller mindre jämlika villkor med övriga deltagare, men där de inte nödvändigtvis direkt påverkar beslutsfattandet. Delaktighet kan sålunda innebära inflytande i någon form men behöver inte göra det.

När vi här diskuterar delaktighet utgår denna ofta från ungas subjektiva känsla av att vara delaktiga i ett sammanhang eller i en process” (MUCF, Fokus 10)

Demokrati

Liksom flera av de andra begrepp som varit centrala i Alla Unga är demokrati ett stort och inte alltid så översiktligt ord. Vi utgår från de mänskliga rättigheterna där demokratiska rättigheter är en del och som bygger på bandet mellan staten och individen där staten har vissa skyldigheter. 2008 ratificerade Sverige också FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, i vilken det styrks och framhävs att mänskliga rättigheter, såsom demokratiska, ska gälla för personer med funktionsvariationer. Till exempel står det såhär:

“Konventionsstaterna [...] anser att personer med funktionsnedsättning bör ha möjlighet att aktivt medverka i beslutsfattande om riktlinjer och program, däribland sådana som direkt berör dem.”

Aktör

Aktör kan betyda många olika saker. I Alla Unga och den här metodboken utgår vi från aktör som en individ, grupp eller annan konstellation som på något sätt agerar i samhället. Detta bör dock skiljas från aktörskap, som vi använder i betydelsen av möjlighet och utrymme att agera i samhället.

Empowerment

I Alla Unga har vi också utgått från begreppet empowerment. I Fokus 12 (MUCF) definierar de empowerment som “[...] hur marginaliserade grupper genom engagemang tar makten över sina liv och arbetar för att förändra strukturella orättvisor”.

Särskola och reguljär skola

Särskolan är ett alternativ till reguljär skola för unga som har intellektuella funktionsvariationer. Reguljär skola är alltså grundskola och gymnasium, och det finns motsvarande grundsärskola och gymnasiesärskola.

BILAGA 1 – LUNDS UNGDOMSTING

VAD ÄR LUNDS UNGDOMSTING?

Lunds Ungdomsting är ett forum under kultur och fritidsförvaltningen i Lund där unga mellan 13 och 25 år samlas för att engagera sig, påverka och diskutera frågor som är viktiga för unga i Lund. Målet med Ungdomstinget är att ungas åsikter ska föras fram och att unga ska få mer inflytande i kommunen, och då speciellt i frågor som rör ungdomar.

Ungdomstinget har tre grundstenar allt arbete utgår ifrån:

- dialog
- påverkan
- egna aktiviteter

HUR FUNGERAR UNGDOMSTINGET?

Ungdomstinget hålls fyra gånger per år. Ungefär 200 ungdomar brukar komma på Ungdomstingen, och i allmänhet kommer några olika personer från varje skola i Lunds kommun. Själva Ungdomstinget består av ett stormöte följt av workshops, diskussioner och föreläsningar på det enskilda tingets tema

VARFÖR SER UNGDOMSTINGEN UT SOM DE GÖR?

Det är de unga själva som har bestämt hur Ungdomstinget ska se ut. Och det de unga ville ta fasta på var en platt organisation där det inte finns någon ledare och frivillighet – därför finns det inget annat än en tillfällig mötesledare på Ungdomstinget och allt engagemang på och runt Ungdomstinget är frivilligt.

VEM STÅR BAKOM UNGDOMSTINGET?

Ungdomstinget är ett forum för unga och av unga. Med andra ord är det också unga som förbereder inför tingen och det är unga som leder och håller i tingen. De som framför allt planerar inför tingen är Samordningsgruppen. Samordningsgruppen är en grupp unga som velat engagera sig lite extra i Ungdomstinget och tillsammans fixar de allt det praktiska före, under och efter Ungdomstingen. Till sin hjälp har Samordningsgruppen oss på Ungdomspolitikern.

Ungdomspolitikern är den del av Lunds kommun som arbetar med ungas inflytande, och ett av Ungdomspolitikerns huvudsyften är just att hjälpa ungdomarna att driva Ungdomstinget. På Ungdomspolitikern arbetar tre ungdomsombud. Ungdomsombuden är själva unga men har blivit anställda av kommunen för att arbeta på Ungdomspolitikern och med Ungdomstinget.

VAD HÄNDER MELLAN UNGDOMSTINGEN?

Ungdomstingen hålls bara fyra gånger per år, men mellan Ungdomstingen händer det också mycket saker! Ungdomar på olika håll startar och ägnar sig åt projekt (bland annat i grupper som kallas Utskott) och Samordningsgruppen driver det praktiska arbetet med Ungdomstinget framåt samtidigt som de också hittar på egna projekt.

VILL DU VETA MER?

Om du vill veta mer om Lunds Ungdomsting eller Ungdomspolitikerna kan du gå in på vår hemsida **www.ungilund.se**. Där finns också kontaktinformation till alla som arbetar på Ungdomspolitikerna och du kan se vilka projekt vi har pågående just nu.

DEMOKRATI OCH INFLYTANDE FÖR ALLA UNGA!

Under 2015 och 2016 har Ungdomspolitiken som ligger under kultur och fritidsförvaltningen i Lunds kommun haft en satsning vi valt att kalla ALLA UNGA – ett projekt om inflytande och delaktighet för alla unga, oavsett intellektuell funktionsvariation.

Tanken bakom initiativet var att öka möjligheterna till inflytande och delaktighet för unga med intellektuell funktionsvariation. Med stöd av Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor har vi utbildat unga vuxna från olika dagliga verksamheter till Demokratihjältar, haft Inflytandecaféer för Lunds alla särskoleelever på högstadie- och gymnasienivå samt utvecklat vår hemsida www.ungilund.se. Vi har även skrivit medborgarförslag, startat elevråd och satt igång lärarnätverk.

Ambitionen bakom den här metodboken är att inspirera och engagera fler kommuner att tillgängliggöra deras demokrati och ungdomspolitiska arbete. Här i kan du hitta de metoder och modeller vi har använt inom vår satsning. Vi har lärt oss en hel del på vägen och har hittat fungerande metoder som kan påbörja ert arbete. Det här jobbet har varit och är fantastiskt roligt, lärorikt och viktigt – vilket vi hoppas att ni också ska få se och uppleva. Lycka till!

